

Soumrak starých kotlů aneb Jak najít nejlepší náhradu za čoudící komíny

Soumrak starých kotlů aneb Jak najít nejlepší náhradu za čoudící komíny

– TEXT – Martin Petříček

Jen pár dní už zbývá domácnostem s nejstaršími kotli na tuhá paliva, aby požádaly o peníze z programu kotlíkových dotací. Od září stát zakáže používání nejméně ekologických kotlů první a druhé emisní třídy, které byly v prodeji do roku 2014. Pokud si v něm někdo zatopí – a o dotaci nebude mít požádáno či nebude mít domluvenou výměnu –, riskuje padesátitisícovou pokutu. I opakovaně. Ještě na začátku léta zůstávalo v Česku k výměně zhruba 150 tisíc nevyhovujících kotlů, podle ministerstva životního prostředí jejich počet klesá.

„Příjem žádostí o dotaci už zhruba dva měsíce poměrně výrazně roste, nejvýrazněji v Olomouckém a Zlínském kraji. Domácnosti slyšely na opakovaný apel, aby si staré kotle vyměnily co nejdříve, protože takto

Konec kotlíkových dotací neznamená, že stát skončí s financováním přechodu na ekologičtější vytápění.

výhodné dotační podmínky již mít nebudou,“ říká mluvčí ministerstva Veronika Krejčí. K 11. srpnu bylo v aktuálním kole kotlíkových dotací pro nízkopříjmové domácnosti, které rozdělují jednotlivé kraje, přijato 7820 žádostí o dotaci v celkové výši přes 1,1 miliardy korun.

S blížícím se ukončením programu se dá očekávat ještě další nárůst počtu žádostí o podporu. Domácnosti s nižšími příjmy mohou dotaci pokrýt až 95 procent nákladů, nejvýše 180 tisíc korun při pořízení tepelného čerpadla

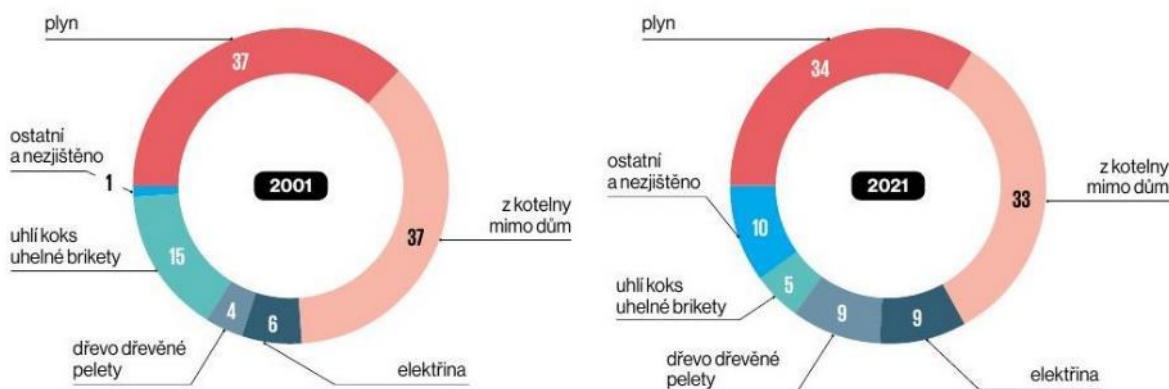
a až 130 tisíc při pořízení kotle na biomasu. Kotlíkové dotace využilo celkově přes 130 tisíc žadatelů, dalších více než 50 tisíc domácností získalo na výměnu kotle peníze z programu Nová zelená úsporám.

Ukončení kotlíkových dotací na konci srpna ovšem neznamená, že by stát s financováním přechodu na ekologičtější vytápění zcela přestal. Podpora pro nízkopříjmové domácnosti se přesune pod program Nová zelená úsporám Light, dotace však budou výrazně nižší. Od září se sníží také podpora z programu Nová zelená úsporám, která je určena ostatním domácnostem.

Motivace k odchodu od uhlí

Se zákazem uhelných kotlů vyšších emisních tříd se nyní nepočítá. Stát chce přesto jejich majitele finančně

Čím si Češi doma topí (podle hlavního zdroje energie používaného k vytápění v %)

Zdroj: ČSÚ, Sčítání 2001 a 2021

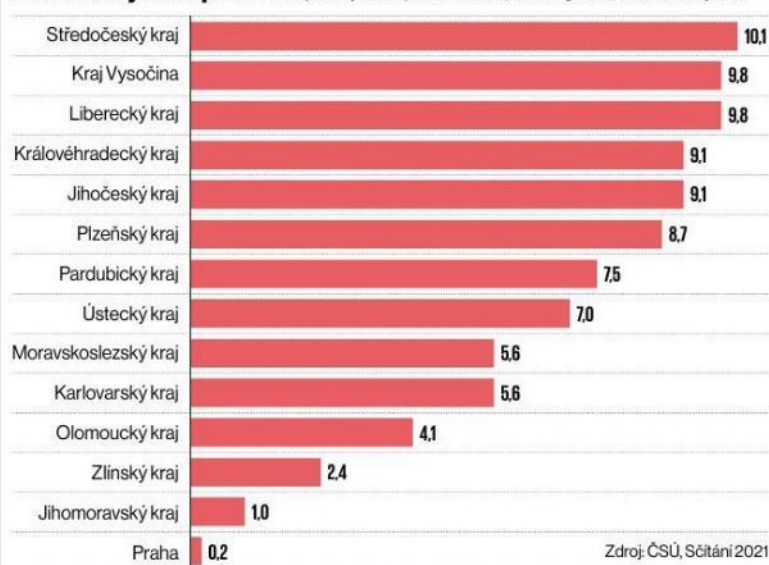
motivovat, aby je vyměnili za jiné druhy ekologičtějšího vytápění – například tepelná čerpadla, kotle na biomasu či kamna. Cílem je podle ministra životního prostředí Petra Hladíka do deseti let odejít od spalování uhlí v lokálních zdrojích vytápění. Jako hlavní zdroj tepla ho nyní využívá asi čtvrt milionu domácností, jen ve třetí emisní třídě je v provozu asi 60 tisíc topidel.

Odchod od uhlí se domácnostem může vyplatit i z finančního důvodu. „V budoucnu se dá očekávat nárůst ceny uhlí a zhoršení jeho dostupnosti v důsledku postupného ukončování spalování uhlí v elektrárnách a teplárnách,“ říká mluvčí Krejčí. Zároveň by lidé, kteří vybírají nový způsob vytápění, měli mít na paměti, že to není investice na pár let, ale spíše na desítky let. „Neměli by zbrkle volit nejlevnější variantu, která může přinést vyšší provozní náklady nebo v případě plynových kotlů dokonce emisní povolenky,“ říká ředitel Asociace pro využití tepelných čerpadel Jan Potucký.

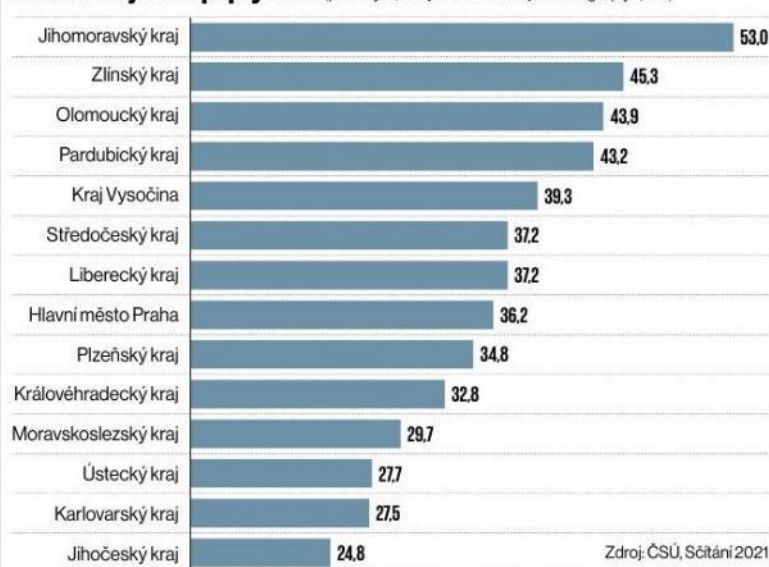
Právě tepelná čerpadla zažívají dlouhodobý nárůst zájmu. Zatímco v roce 2017 si je nechalo instalovat 15 tisíc domácností, v roce 2022 to už bylo přes 60 tisíc. Loni sice počet instalací poklesl na necelých 56 tisíc, je to však zhruba stejné množství jako za roky 2020 a 2021 dohromady. Konec kotlíkových dotací přihrál další klienty. Vedoucí technického oddělení ve společnosti Stiebel Eltron David Šafránek říká, že v létě zaznamenali výrazný růst zájmu o tepelná čerpadla. „Jen mezi červnem a červencem vzrostl počet poptávek o 35 procent,“ říká.

Tepelných čerpadel je aktuálně v Česku kolem 300 tisíc. Pro dosažení klimatických závazků by jich tu podle Evropské asociace tepelných čerpadel však mělo být něco přes milion. Jak rychle budou skutečně přibývat, bude

Kde se nejvíce topí uhlím (podíl bytů, kde je hlavním zdrojem energie uhlí, koks či brikety, v %)

Kde se nejvíce topí plynem (podíl bytů, kde je hlavním zdrojem energie plyn, v %)

záviset zejména na konzistenci vládní politiky. „Na jednu stranu veřejně podporuje udržitelnost vytápění a podporu českého průmyslu, nicméně na druhou stranu svými kroky fakticky podporuje růst ceny elektřiny a snižování ceny plynu. To je naprostý

opak toho, co naše ekonomika a spotřebitelé potřebují,“ tvrdí Potucký.

Plynové kotle jedou bez dotací

Přestože je pravděpodobné, že tepelná čerpadla začnou výrazněji nahrazovat jiné způsoby vytápění ve větší míře,

nemusí se hodit pro všechny typy nemovitostí. „Vhodné nejsou pro staré nezateplené domy. Navíc je potřeba počítat s vyššími náklady na servis a údržbu,“ říká člen představenstva dodavatele energie Centropol Jiří Matoušek. V plynofikovaných oblastech podle něj dává smysl zvážit plynový kotel, jehož pořizovací cena je ve srovnání s tepelnými čerpadly výrazně nižší. Náklady na „palivo“ budou sice o něco vyšší, ale lidé získají větší komfort než u běžných kotlů.

Ředitel strategie poradenské společnosti EGÚ Brno Michal Macenauer říká, že pořízení plynového kondenzačního kotle dává smysl. „Sám se k tomu chystám,“ říká. Ekonomika vytápění a přípravy teplé vody podle něj v průměru za rok vychází stále zdaleka nejméně výhodně při využití zemního plynu a moderního kotle a otopné soustavy. Výrazněji se to nebude měnit ani v následujících deseti či patnácti letech. Role obnovitelné energetiky není prozatím ve výrobě tepla. Podle Macenauera to nezmění ani nový systém zpoplatnění emisí oxidu uhličitého u malých emitentů.

Na plynové kotle ovšem od roku 2022 nejsou žádné dotace. Zapovídá to loni přijatá aktualizace směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD), v níž se evropské státy dohodly na konci instalaci plynových kotlů do nových budov od roku 2030. Některé státy EU však podobný útlum zavedou rychleji. Třeba Francie už loni, Německo ho chystá napřesrok. Do té doby nainstalované kotle budou moci běžet dál, zákaz jejich používání se nechystá. Domácnosti, které by si chtěly pořídit plynový kotel, ale nemají finanční prostředky, mohou podle Krejčí v některých případech využít například pomoc ze strany obcí.

Co lidé vědí o zákazu starých kotlů (odpovědi v procentech)

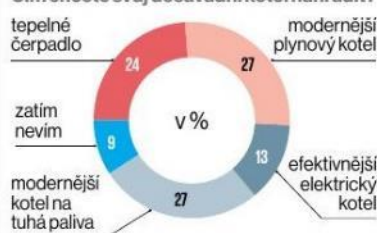
Víte o zákazu kotlů na tuhá paliva 1. a 2. emisní třídy?

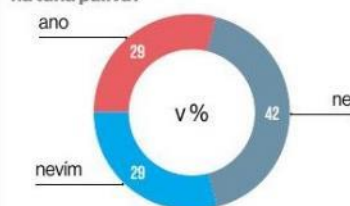
Máte poptanou firmu na výměnu starého kotle?

Čím chcete svůj dosavadní kotel nahradit?

Souhlasíte se zákazem starých kotlů na tuhá paliva?

Zdroj: průzkum Ipsos pro Stiebel Eltron

Při kalkulacích je však obtížné přesně odhadnout, kam se vydají ceny energií. Jsou scénáře, které počítají s tím, že elektřina bude díky rostoucímu podílu obnovitelných zdrojů zlevňovat. Naopak se očekává navyšování ceny fosilních paliv. Jiné varianty zase upozorňují, že potřeba srovnat větší množství solárních a větrných elektráren, které nedodávají energii nepřetržitě, a spolu s tím potřeba více investovat do rozvodných sítí povede k rychlému nárůstu regulovaných poplatků u elektřiny.

Čemu fandí Češi

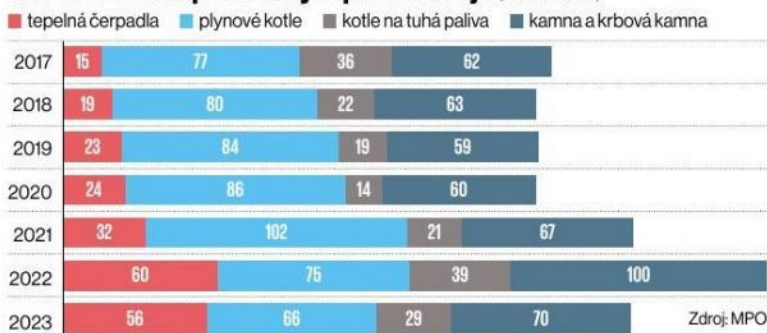
I to mohou být důvody, proč i přes rychlý nárůst zájmu zatím Češi – oproti zvyklostem v západoevropských zemích – tepelným čerpadlům většinou nefandí, jak si všímá vedoucí prodeje tepelných čerpadel DZ Dražice Radek Červín. „I kdyby si někdo změnil kotel, bude si ho měnit opět spíše za kotel, a nikoli na tepelné čerpadlo. Lidé mají obavy z vysokých provozních nákladů,“ říká. Jedinou nevýhodou představují vysoké vstupní náklady, které lze ovšem s pomocí dotace snížit až o třetinu. S jeho pomocí lze navíc ve spojení s podlahovým topením v létě i chladit.

Při výměně tepelného zdroje je ideální posoudit celý dům. Zda nelze ušetřit energii pomocí zateplení nebo výměny oken.

Přechod na tepelné čerpadlo může naopak dávat smysl například lidem, kteří nyní mají doma elektrokotel. Spotřeba elektřiny na vytápění klesne v takovém případě asi na třetinu. Potucký také upozorňuje na možnost bivalence, tedy situace, kdy spotřebitel nenahrazuje jeden zdroj vytápění druhým, ale k současnému si přidá tepelné čerpadlo. „Diverzifikace systémů vytápění, například plynový či jiný kotel při záporných teplotách a po zbytek roku tepelná čerpadla, je velmi výhodná cesta, kdy se nyní nemusí majitel vytápění rozhodovat pouze pro jeden systém vytápění,“ říká.

Podle dat ministerstva životního prostředí jsou často uvažovanou alternativou při výměně starých uhelných kotlů také kotle na dřevo. Předse- da klastru Česká peleta Vladimír

Jak se v Česku prodávaly tepelné zdroje (v tisících kusů)

Stupavský říká, že je volí především lidé, kteří mají otopnou soustavu uzpůsobenou na kotle na pevná paliva. „Jsou zvyklí na režim topení a nevadí jim práce se dřevem,“ říká Stupavský. Pokud chtějí něco méně fyzicky náročného, přecházejí na dřevní pelety. U automatů se sezonním zásobníkem stačí jednou za rok objednat pelety, kotel si je sám přikládá, sám se zapaluje a umí se i sám vyčistit.

Vytápění v ceně automobilu

Experti také upozorňují, že je ideální při výměně tepelného zdroje posoudit celý dům, zda nelze ušetřit energií pomocí zateplení nebo výměny

oken. „Energetické renovace domů jsou nejlepší cestou, jak se mohou domácnosti bránit proti růstu cen fosilních paliv či energií na trhu. Dobře zateplený dům může dosáhnout na výdaje za energie na teplo o 80 až 90 procent nižší než stará nerenovaná budova,“ říká programový ředitel Svazu moderní energetiky Martin Sedlák. Průzkumy IPSOS pro ČEZ také ukázaly, že reálná úspora při instalaci moderních technologií je většinou výrazně vyšší, než domácnosti předem odhadují.

Do budoucna se podle Matouška z Centropolu rozšíří mikrokogenerační jednotky, tedy zařízení, která

ze zemního plynu vyrábí elektřinu a teplo. Vytápění v domácnostech podle něj bude dále ovlivňovat dotační politika – to znamená nárůst podílu tepelných čerpadel a snížení počtu domácností, které vytápějí tuhými palivy. „Pokud se politika EU nezrealizuje, budou chudší domácnosti závislejší na podpoře a poroste energetická chudoba. Bohatší domácnosti budou investovat do co největší energetické nezávislosti,“ domnívá se Matoušek.

Stupavský říká, že mix možností ve vytápění zůstane. Dřevní paliva, tedy kusové dřevo, pelety i brikety, plyn, elektřina ve formě elektrokotlů nebo jako pohon tepelných čerpadel. „Jen bude na zdroje vytápění stále více vyvíjen tlak z pohledu účinnosti, udržitelnosti a ekologie,“ říká. Domácnosti se proto budou muset připravit na vyšší investice do pořízených systémů. „Pryč jsou doby, kdy se celá kotelna pořídila za nižší desítky tisíc korun. Tyto moderní způsoby vytápění budou v řádu pořízení levnějšího automobilu,“ dodává Stupavský. Kusové dřevo se podle něj bude k vytápění používat i nadále. ■